

«El Dret pot ajudar en la campanya de la vacunació»

César Cierco

CATEDRÀTIC DE DRET ADMINISTRATIU DE LA UDL

Aquest jurista explica que la majoria de països consideren que la vacuna anti-Covid és voluntària, però els jutges han de pronunciar-se de vegades amb menors o discapacitats pensant en la salut individual d'aquestes persones

JOSEP GRAU

Vacunar-se contra la Covid no és obligatori. Tanmateix, Galícia ha modificat la seua llei de salut per considerar una infracció la negativa injustificada. Com ho veu?

L'estratègia de vacunació és molt clara en aquest punt a l'assenyalar que la vacunació contra la Covid-19 s'assenta en la voluntarietat i en la prestació pública de les vacunes, la qual cosa ens porta al cànon de la recomanació. És una estratègia comuna, forjada al si del Consell Interterritorial del Sistema Nacional de Salut, que és un òrgan de cohesió en el qual, a més del ministeri de Sanitat, estan representades totes les comunitats autònomes. Per això mateix, un canvi de paradigma, és a dir, saltar a un escenari d'obligatorietat general, exigiria, segons la meua opinió, un acord de signe contrari d'aquest Consell Interterritorial. Una qüestió diferent és l'eventual aparició de brots puntuals particularment greus que obliguessin una administració autonòmica a declarar l'obligatorietat de la vacunació i l'incompliment de la qual pogués desencadenar la imposició d'una sanció administrativa, en aplicació de la Llei General de Salut Pública o de la legislació autonòmica corresponent, com seria el cas de la recent reforma de la llei de salut a Galícia.

Els problemes es plantegen a l'hora d'emetre consentiment a favor o en contra de vacunar menors o discapacitats?

L'administració de la vacuna requereix el consentiment previ i informat de la persona que serà vacunada. Ara bé, hi ha persones (cas dels menors d'edat que no són capaços de comprendre l'abast de la intervenció o de les persones grans privades de forma temporal o permanent de la capacitat de decidir com a conseqüència d'una malaltia mental o d'una discapacitat intel·lectual) que no poden consentir per si mateixes i el seu consentiment, per tant, s'ha de fer mitjançant representació. En aquests casos, el representant ha d'actuar sempre guiat pel que ha de resultar millor per a la salut individual de la persona a la qual representa, i és en aquest punt on poden sorgir dubtes o tensions que acabin provocant la necessitat que sigui un jutge el que decideixi si convé més la vacunació pensant estrictament en termes de salut

Es pot utilitzar la Llei orgànica de Mesures Especials del 1986 per imposar la vacunació forçosa?

És molt important entendre que les fórmules que el Dret pot proporcionar a l'hora de dissenyar una política de vacunació són moltes i admeten, a més a més, un gran nombre de precisions. L'ús de la vacunació obligatòria és, en abstracte, compatible amb les llibertats individuals quan aquesta vacunació busca una finalitat d'interès general que acostuma a identificar-se amb la immunitat de grup, és a dir, amb aconseguir i mantenir una taxa de vacunació capaç de bloquejar la transmissió epidèmica d'una malaltia. Però aquesta és només una opció entre moltes i no està exempta de complicacions, especialment a l'hora de dissenyar una reacció proporcional i efectiva davant de l'incompliment. A banda de l'obligació, hi ha altres fórmules. Les més conegudes són la recomanació –que al seu torn pot articular-se de moltes maneres, incloent-hi el nudging– i l'ús de la vacuna-condició.

En què consisteix?

En l'articulació de la vacunació a la manera de requisit o pressupòsit que condicioni o faci més senzilla una determinada utilitat o benefici que es pretén: accedir a un lloc, gaudir d'un servei, exercir una activitat o professió, viatjar, etcètera. El Dret ofereix múltiples alternatives. Escollir-ne una depèn després bàsicament de l'estratègia i, per tant, de molts factors. A més, no necessàriament s'ha d'utilitzar només una fórmula; poden combinar-se entre si, sempre que es mantingui l'harmonia del conjunt. En l'actual pandèmia, s'ha considerat estratègicament millor, en el que cosa és una tendència general a tot el món, utilitzar el model recomanat. Aquest model pot reforçar-se mitjançant estímuls, com assenyalava. Si calgués fer un gir més fort cap a una política de vacunació obligatòria general, podria utilitzar-se la Llei orgànica de mesures especials en matèria de salut pública del 1986 com a empara legal per fer-ho. No seria, per tant, un problema d'habilitació legal, però sí que caldria ser conscients que aquesta llei és molt poc detallada i sorgirien molts problemes a l'hora de concretar exactament el contingut i el funcionament d'aquesta obligatorietat.

«La justícia va autoritzar a Granada la vacunació de 35 nens per controlar un brot de xarampió»

individual d'aquesta persona en concret.

S'ha d'autoritzar judicialment la intervenció mèdica forçosa per raons de salut pública per protegir grups vulnerables?

La vacunació forçosa a causa de salut pública –per protegir els altres davant del risc de contagi– apareix reservada en casos excepcionals, situacions en les quals hi ha una raó sanitària urgent o de necessitat que obliga a actuar amb les potestats més incisives que té l'administració, i sempre sota la supervisió judicial. El cas que s'utilitza com a referent és el que va tenir lloc l'any 2010 a Granada, en què, davant d'un brot de xarampió, la Junta d'Andalusia, després de constatar la falta de col·laboració i fins i tot la negativa d'alguns pares, va decidir sol·li-

«Una possibilitat és la vacuna-condició per accedir a un lloc, exercir una feina o viatjar»

citar l'auxili de la Justícia, cosa que va donar lloc al fet que un jutjat contenciós administratiu autoritzés la vacunació de trenta-cinc nens per controlar el brot.

Un jutge de Lleida va obligar la directora d'una residència a autoritzar la vacunació d'un resident que no podia decidir per si mateix. La directora havia al·legat que no volia responsabilitzar-se de possibles seqüeles.

S'han dictat interlocutòries judicials similars en altres llocs (Santiago de Compostel·la, Sevilla, Granada, Lugo...) en les quals s'ha autoritzat la vacunació de residents en centres geriàtrics que no podien consentir per si mateixos i que tenien familiars o representants que rebutjaven la vacunació per diferents motius. Són sempre, en

«Recomanar la vacuna en lloc de fer-la obligatòria és una tendència a tot el món»

tot cas, decisions *ad personam* en el sentit que és necessari valorar les circumstàncies i la situació mèdica concreta d'aquesta persona i determinar què és el millor per a ella. En aquesta mena de casos, el que es destaca és el valor individual de la vacuna com a mitjà de prevenció davant una malaltia greu com és el coronavirus. Hi ha d'aquesta manera un paral·lelisme amb alguns casos molt puntuals que trobem en el marc de la vacunació infantil, quan els pares difereixen en la seua posició sobre la vacunació –no necessàriament en el context d'una crisi de parella– i els tribunals han d'acabar decidint quina postura beneficia o convé més per a la salut del menor en concret, a la qual cosa han respost a favor de la vacunació.